

зберігалася друкована продукція, випущена ТШО й іншими видавництвами, які надавали допомогу національним школам. Товариство не припинило роботи із друкуванням шкільної літератури. З цією метою було створено видавничу комісію, яка продовжила свою діяльність і за рядянської влади.

Усього за час існування Товариства ним було видано більше 150 тисяч примірників термінологій та інших підручників – більше 225 тисяч.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Боровик А. М. Українізація загальноосвітніх шкіл за часів виборювання державності (1917-1920 рр.) : дис. докт. іст. наук : 07.00.01 / Анатолій Миколайович Боровик. – Чернігів, 2005. – 439 с.

2. Вільна Українська Школа: орган Всеукраїнської учительської спілки. – 1919-1920 шк. р. – № 4-5.

3. Вісті з української Центральної Ради у Києві. – 1917. – № 3. – Квітень.

4. Нова Рада – 1917. – № 34, № 96, № 123, № 180.

5. Робота другого Всеукраїнського учительського з'їзду // Вісник педагогічно-професійного з'їзду. – 1917. – 10, 11, 14, 15, 16 серпня.

6. Товариство Шкільної Освіти. Рада. Справоздання... з дня 26 вересня 1919 р. по 1 січня 1920 р. – К., 1920. – 33 с.

7. Українська революція й державність (1917-1920 рр.) / [авт. кол. Т. Бевз та ін.]. – К. : Парламентське видавництво, 1998.

8. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, м. Київ, ф. 1115 Української Центральної Ради, оп. 1, спр. 13. Протоколи засідань Центральної Ради, 13 арк.

9. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, м. Київ, ф. 2201 Міністерства освіти Української держави, оп. 1, спр. 673. Видавничий відділ Міністерства народної освіти, 3 арк.

10. Державний архів м. Києва, ф. 346 Товариство шкільної освіти, оп. 1, спр. 1. Протоколи загальних зборів, комісій Товариства шкільної освіти, 25 арк.

Дата надходження до редакції: 05.01.2015 р.

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ. ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

УДК 37.014.5

Лілія ВАСИЛЬЧЕНКО,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри дидактики та методик навчання
природничо-математичних наук
Запорізького ОПППО

ПРОБЛЕМИ ДОСЯГНЕННЯ НОВОЇ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У статті аналізується система неперервної педагогічної освіти, завдання якої – розробка, адаптація та впровадження в практику роботи педагога механізмів, які забезпечать прийняття ним адекватних педагогічних рішень при виборі технологій навчання.

Ключові слова: *якість освіти, цілі та результати освіти, освітні технології, стандарти освіти.*

В статті аналізується система послудипломного педагогічного образования, основное задание которого – разработка, адаптация и внедрение в практику работы педагога механизмов, обеспечивающих принятие им адекватных педагогических решений при выборе образовательных технологий.

Ключевые слова: *качество образования, цели и результаты образования, образовательные технологии, стандарты образования.*

Before the system of postgraduate education is worth serious study: development, adaptation and implementation of a wide practice of mechanisms that ensure the adoption of adequate teacher pedagogical decisions when choosing educational technologies in the practice of the lesson.

Key words: *quality of education, goals and outcomes of education, educational technology, educational standards.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в усьому світі широко досліджуються нові потреби суспільства і держави стосовно якості освіти. Означена проблема стала особливо актуальною наприкінці ХХ століття, по-перше, у зв'язку з тим, що школа через прискорений розвиток і поширення інформаційно-комунікаційної техніки почала швидко втрачати свої позиції як основного джерела загальноосвітніх знань, а по-друге, оволодіння молодою людиною певним обсягом знань перестало бути гарантією успішної професійної діяльності та життєвого успіху.

Перехід від індустріального суспільства до постіндустріального потребував людей, які здатні ефективно працювати в умовах, що змінюються, можуть адекватно оцінювати ситуацію і приймати відповідальні рішення. Затребуваними виявилися ті випускники, які могли самостійно вирішувати проблеми в різних сферах життя. Невідповідність між тим, чому вчили в школі, і тим, чого вимагають соціально-практичні ситуації, було названо глобальною кризою освіти.

Сьогодні на конкурсах і оглядах педагогічної майстерності, семінарах і відкритих уроках учителі демонструють володіння тими чи іншими технологіями навчання. Проте реальна практика вибору педагогами різноманітних освітніх технологій та досвід ефективного їх використання вивчені недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із метою досягнення в період шкільного навчання освітніх результатів актуальним виявилось питання щодо спеціальних видів діяльності та їх універсальності. Означена проблема знайшла своє відображення в нових підходах у галузі оцінки результатів освіти (В. П. Беспалько, Е. С. Заір-Бек, В. Д. Шадріков, А. В. Хуторський, В. В. Юдін та ін.) та концептуальних положеннях теорії управління розвитком освітніх систем (А. Г. Асмолов, Ю. А. Конаржевський, В. Ю. Кричевський, О. Є. Лебедев, М. М. Поташник, П. І. Третьяков, Т. І. Шамова та ін.).

На практиці реалізація ідеї «нового результату» потребувала відповідних теоретичних розробок і узагальнень у спробах дати відповідь на питання стосовно того, як у рамках уроку прийти до того чи іншого конкретного результату з високою мірою ймовірності (М. Н. Махмутов, Д. Г. Левітес, М. В. Кларін, Т. С. Паніна, Г. К. Селевко, С. І. Векслер та ін.). Разом із тим, отримали розвиток і дослідження професійної діяльності вчителя в сучасних умовах (Л. М. Мітіна, В. Д. Шадріков, В. Л. Магросов, М. М. Рубінштейн та ін.).

Метою статті є спроба здійснити аналіз проблеми досягнення нової якості освіти та освітніх результатів.

Інтенсивний розвиток теоретичних основ технологій навчання та узагальнення практики реалізації технологічного підходу, з одного боку, створюють передумови для вирішення суперечності між потребою в забезпеченні школою нової якості результатів освіти і недостатньою розробленістю механізмів забезпечення відповідної інноваційної діяльності вчителя в рамках навчального процесу, а з іншого – якість результатів освітньої діяльності школи багато в чому визначається можливостями та навичками вчителя щодо прийняття рішень у ситуації вибору

технології навчання. Однак ця сторона професійної діяльності педагога вивчена недостатньо. Перед системою неперервної педагогічної освіти постає важливе завдання, а саме: розробка, адаптація та впровадження в практику роботи вчителя механізмів, які забезпечать прийняття ним адекватних педагогічних рішень при виборі технологій навчання. Проте існує протиріччя між різким збільшенням кількості технологій, ускладненням завдання вибору вчителем технології навчання (у зв'язку зі зміною цілей навчання, появою нових цілей, зокрема нових результатів освіти) і неефективним розв'язанням педагогом завдань щодо вибору освітньої технології з метою використання в умовах повсякденної шкільної практики.

До 70-х років минулого століття освіта трактувалася як процес передачі та засвоєння знань, умінь і навичок. Велика радянська енциклопедія дає таке визначення поняття «освіта»: «Процес і результат передачі знань, умінь і навичок, освоєння соціального досвіду». В. Г. Кремень, у свою чергу, трактує його як «цілеспрямовану пізнавальну діяльність людей із метою отримання знань, умінь та навичок або щодо їх удосконалення; процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь та навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості».

Метою сучасної освіти стає формування в людини прагнення до набуття нових знань і умінь на основі вже наявних знань, сприйнятливості до культурних, соціальних і наукових інновацій, розвиток потреби до власного творчого зростання.

Сьогодні якість освіти пов'язують не лише із засвоєнням певної суми знань, а перш за все з умінням і бажанням здобувати нові знання та застосовувати їх для вирішення життєво важливих проблем, із формуванням досвіду дій, прийняття рішень у ситуації невизначеності (А. Г. Каспржак, Л. С. Ілюшин, Т. С. Паніна, Б. Р. Мандель).

Якість освіти – це комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практично ефективно формування компетентності та професійної свідомості. При цьому можна виокремити три групи характеристик: якість потенціалу досягнення мети освіти, якість процесу формування професіоналізму та якість результату освіти [2]. У цьому випадку під якістю освітнього процесу розумітимемо таку організацію взаємодії вчителя та учнів, а також учнів між собою, яка б відповідала основним принципам прийнятої концепції навчання.

Концепція якості освіти на даний момент продовжує створюватися: уточнюються підходи, формуються показники якості, розробляються критерії оцінки. Якість шкільної освіти визначається декількома факторами: кінцевими цілями шкільної освіти, ефективністю освітнього процесу, загальною культурою і рівнем професійної кваліфікації кадрів тощо. При цьому, на думку О. Є. Лебедева, цілі шкільної освіти формуються композиційно: безпосереднім замовником освіти є сам учень; батьки в цьому питанні займають суб'єктивну позицію; школа зазвичай формулює власну концепцію і реалізує відповідну освітню програму; держава і суспільство

визначають своє замовлення. Отже, цілі та результати освіти проектується з урахуванням замовлень усіх вищезазначених категорій.

Цілі в сфері освіти, за визначенням Ю. А. Конражевського, – це «чинник, що обумовлює спосіб і характер діяльності вчителя». При цьому мета визначає відповідні засоби її досягнення; це не тільки спроектований кінцевий результат, а й вихідний стимул діяльності, при цьому цілепокладання є своєрідною «больовою точкою» сучасного уроку [5]. Крім того, автор справедливо зауважує: «Чи не основна частина всіх помилок у навчанні, вихованні та управлінні школою виникає через нечітке уявлення цілей діяльності з боку вчителів і керівників шкіл, через прорахунки у формулюванні мети» [6]. Причиною виникнення такої ситуації є те, що в існуючій шкільній практиці традиційно передбачається, що мета майже завжди очевидна, а зусилля слід зосереджувати на пошуку засобів і шляхів її досягнення. При цьому О. Є. Лебедев підкреслює необхідність «визначити цілі шкільної освіти таким чином, щоб вони відповідали не лише інтересам суспільства в цілому, а й самих учнів, а ще – давали б ясні орієнтири педагогам.

«У сучасному суспільстві досягнення нових результатів освіти дозволить значною мірою знизити соціальні ризики, обумовлені поведінкою людей: ризик катастроф, викликаних помилковими або безвідповідальними діями людей; ризик перетворення людини в частину натовпу, поведінка якого непередбачувана, особливо в ситуації соціальних конфліктів; ризик вибору людиною асоціального способу життя, асоціальних форм поведінки; ризик невдалого життя, нереалізованого життєвого потенціалу (що, у свою чергу, може призвести до зростання невдоволення оточуючими та конфліктності в суспільстві)». Таким чином, в усіх випадках соціальних ризиків існує зв'язок між поведінкою людей і рівнем їхньої освіченості, характером отриманої освіти [8].

Аналізуючи різницю в існуючих позиціях стосовно відношення до цілей освіти, Є. С. Полат [10] приходять до висновку, що ця різниця в основному криється в підході до організації пізнавальної діяльності учнів. При цьому виокремлюють два напрямки:

1) у центрі навчального процесу – вчитель і підручник, основне завдання яких – структурування матеріалу і діяльності учнів, орієнтування останніх на засвоєння готових знань і логічних висновків, а також оцінок і відносин;

2) у центрі навчального процесу – учень із його здібностями та інтересами. Учитель організовує його діяльність, орієнтуючись на формування і розвиток самостійного критичного мислення, що передбачає не засвоєння готових знань, представлених у підручнику і запропонованих учителем, а самостійне дослідження, здійснення самостійних висновків, обґрунтованих знаннями з предмета з опорою на власний і чужий досвід. Роль учителя при цьому не применшується, навпаки, вона ускладнюється, що вимагає більш високої кваліфікації, знання не тільки свого предмета, а й особливостей психології сприйняття, осмислення, спілкування в процесі пізнавальної діяльності, вміння використовувати різноманітні технології та засоби навчання для досягнення учнями запланованих результатів.

Що ж являє собою результат? Словник термінів з інформатики дає таке визначення цього поняття: «Об'єктивно досягнутий стан об'єкта, на який було спрямовано цільову дію; продукт процесу або діяльності, спрямованих на реалізацію мети із застосуванням певних засобів» [11].

У 70-80-ті роки ХХ століття в роботах І. Я. Лернера, М. Н. Скаткіна, В. В. Краєвського, М. Н. Махмутова та інших результат шкільної освіти описано як «педагогічно адаптований соціальний досвід». Завдяки дослідженням означених вище вчених були виокремлені такі компоненти соціального досвіду, як знання, вміння і навички, досвід творчої діяльності, а також цінностей. Надалі результати освіти були класифіковані за кластерами: особистісні, предметні (або галузеві) та надпредметні (метапредметні). Так, до предметних результатів відносять «власне знання» – факти, поняття, закони та закономірності, способи діяльності, проблеми та гіпотези. Надпредметні (метапредметні) результати розглядають як освоєння способів діяльності, що застосовуються в рамках навчального предмета в конкретних життєвих ситуаціях (Д. А. Іванов, І. О. Зимня, Дж. Равен, А. В. Хуторський, О. Є. Лебедев та ін.).

Сучасні тенденції в оцінці освітніх результатів знайшли своє відображення у зміщенні акцентів від оцінки рівня освоєння шкільних програм до оцінки здатності учнів застосовувати отримані в школі знання і вміння у ході вирішення проблем у повсякденному житті та професійній діяльності. На сьогоднішній день, забезпечуючи учнів значним багажем предметних знань, українська освітня система не сприяє розвитку в молодих людей уміння виходити за межі навчальних ситуацій, в яких саме і формуються ці знання. Про це, зокрема, свідчать дані досліджень, що проводяться в рамках Міжнародної програми з оцінки освітніх досягнень учнів PISA. Вони доводять, що отримані результати шкільної освіти не відповідають повною мірою соціальним запитам. Це насамперед виражається у невідповідності випускників до проблем вибору, масштабах репетиторства та підготовчих курсів, низькому рівню задоволеності батьків шкільною освітою.

За підсумками регіональних моніторингових досліджень стосовно якості шкільної природничо-математичної освіти (математика, фізика, географія, біологія) учнів 8-х класів ЗНЗ Запорізької області пропонуємо наступні дані.

Переважає більшість школярів області засвідчили значні труднощі у ході розв'язання елементарних математичних завдань, що зумовлено недостатнім рівнем розвитку навичок роботи з числами, просторовою уяви та логічного мислення (рис. 1):

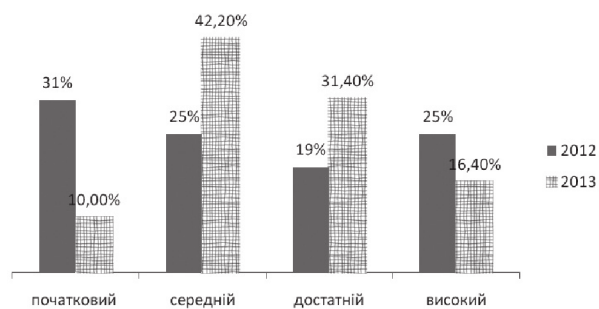

Рис. 1. Рівень володіння знаннями з математики

Щодо фізики, то більшість школярів засвоїли фактологічні знання з цього предмета й застосовують їх при розв'язуванні стандартних фізичних завдань (рис. 2):

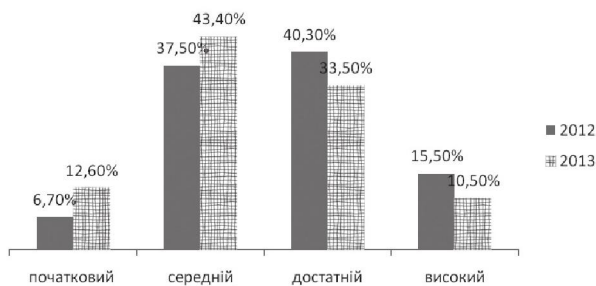

Рис.2. Рівень володіння знаннями з фізики

Стосовно таких предметів, як географія та біологія, то учні 8-х класів у цілому володіють базовими поняттями з цих предметів, а також застосовують знання у стандартних життєвих ситуаціях (рис. 3):

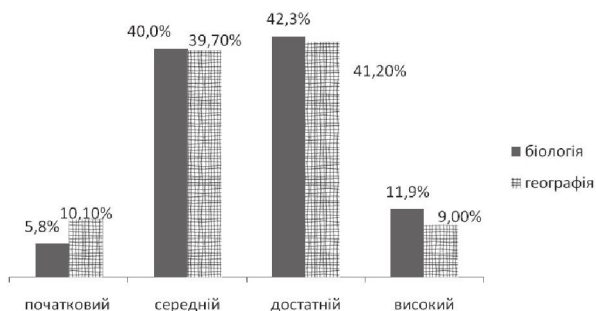

Рис.3. Рівень володіння знаннями з біології та географії

Аналіз отриманих у процесі моніторингу факторів, що доводять рівень природничо-математичної підготовки учнів, дає підстави стверджувати, що:

- учні усвідомлюють, що математична й біологічна освіта є важливою складовою загальноосвітньої підготовки і впливає на загальний інтелектуальний розвиток особистості;
- школярі переконані в необхідності природничо-математичних знань у їх майбутній професійній діяльності;
- переважна більшість учнів причиною існуючих труднощів у вивченні математики вважає прогалини в знаннях раніше вивчених тем, а також недостатність пояснень учителя;
- учителі рідко використовують на уроках із предметів природничо-математичного циклу сучасні технічні засоби навчального призначення;
- найпоширенішими формами роботи на уроках є фронтальна і групова (парна) робота;
- на якість навчання негативно впливає недостатня кількість комп'ютерної техніки і значна наповнюваність класів;
- причинами незадовільного ставлення учнів до вивчення предметів природничо-математичного циклу, з точки зору педагогів і директорів загальноосвітніх навчальних закладів, є відсутність у них старанності й наполегливості, несистематичне відвідування уроків, низький контроль навчальної

діяльності з боку батьків, складність навчальних програм.

У ряді досліджень зафіксовані ознаки, які свідчать про те, що досягнуті результати шкільної освіти не повною мірою відповідають соціальним запитам. Це насамперед проявляється у масштабах репетиторства та підготовчих курсів, неготовності випускників до проблем вибору та низькому рівні задоволеності шкільною освітою батьків учнів.

Наукою доведено, що для життєвого успіху необхідні не самі знання, а вміння їх застосувати відповідно до конкретної життєвої ситуації. Так, дослідження, проведені психологами Гарвардського університету, засвідчили, що успіх на 85% залежить від особистісних якостей, правильного вибору поведінки і лише на 15% визначається наявними знаннями. Отже, необхідність змістити акценти в освіті із засвоєння фактів на оволодіння способами взаємодії зі світом призводить до осмислення необхідності змінити характер навчального процесу та способів діяльності учнів.

Реформування української освіти відповідно до світових тенденцій неминуче призведе до цілого ряду змін у системі освіти. Серед найбільш значущих змін варто відзначити:

- переорієнтацію пріоритетної мети освіти з освоєння учнями суми знань, умінь і навичок до цінностей мислення, творчості, компетентностей особистості;
- домінування інтеграційних цілей освіти над предметними;
- поступовий перехід від «ідеології боргу» до «ідеології можливостей і потреб»;
- активне використання в процесі навчання компетентнісного підходу.

Уміння мислити самостійно, спираючись на знання, досвід, цінується сьогодні значно вище, ніж просто ерудиція, володіння широким спектром знань без умінь застосовувати ці знання для вирішення конкретних проблем. Найбільш відповідним сучасному розумінню якості освіти представляється компетентнісний підхід, який характеризується орієнтацією навчання на формування універсальних знань, умінь і навичок, необхідних молодим людям для повноцінного функціонування в суспільстві, вирішення повсякденних проблемних ситуацій. Означений підхід полягає «у виявленні таких можливостей освіти, які б дозволили формувати в учнів ключові компетентності, розвивати здібності, що мають істотне значення для досягнення успіху в різних видах і сферах діяльності, а також забезпечували одержання досвіду самостійного вирішення проблем, що мають істотне особистісне і соціальне значення [5], та підтверджується дослідженнями О. Є. Лебедева, Є. С. Полат, Е. М. Павлютенкова та ін.

Принципово новий для вітчизняної школи пакет документів було розроблено і затверджено впродовж останніх років. Відповідно до Закону України «Про освіту» цілями і завданнями Державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття) постановою Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р. затверджено Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Означений стандарт є одним із ключових елементів модернізації української школи.

При розробці Стандарту було враховано

«об'єктивний процес формування нової дидактичної моделі освіти, який відбувається в умовах інформаційного суспільства, заснований на компетентнісній освітній парадигмі, яка передбачає активну роль усіх учасників освітнього процесу у формуванні вмотивованої компетентної особистості». Представлений Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, які реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти. Зокрема особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток в учнів академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей, компетентнісний – сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

Важливою складовою Стандарту є вимоги до результатів навчання, сформульовані на основі узагальнення та узгодження очікуваних перспектив і запитів особистості, сім'ї, суспільства і держави до сфери освіти. Вимоги до результатів – це конкретизовані й операціоналізовані цілі освіти, які розширюють традиційне уявлення про результати, орієнтуючи «не тільки на нормування предметних результатів, а й на досягнення метапредметних і особистісних результатів».

У сучасній школі оцінці підлягають наступні результати навчання:

- здатність до вирішення навчально-практичних завдань на підставі системи наукових знань і уявлень про природу, суспільство, людину, знакові та інформаційні системи;

- уміння в галузі навчально-пізнавальної, дослідницької та практичної діяльності;
- комунікативні та інформаційні вміння;
- уміння оцінювати об'єкти, явища і події навколишньої дійсності.

До особистісних результатів освіти відносять:

- готовність і здатність учнів до саморозвитку й особистісного самовизначення, сформованість мотивації до навчання і цілеспрямованої пізнавальної діяльності;

- сформованість системи значущих соціальних і міжособистісних відносин;

- сформованість ціннісно-сміслових установок, що відображають особистісні та громадянські позиції в діяльності, правосвідомість;

- уміння ставити цілі і будувати життєві плани;
- здатність до усвідомлення української ідентичності в полікультурному соціумі.

До предметних результатів оволодіння учнем шкільною освітою відносять такі:

- засвоєння специфічних для даної предметної галузі умінь;

- оволодіння певними видами діяльності з метою отримання нового знання в рамках конкретного навчального предмета;

- здатність до перетворення і застосування нового знання в навчальних, навчально-проектних та соціально-проектних ситуаціях;

- сформованість наукового типу мислення та наукових уявлень про ключові теорії, типи і види відносин;

- володіння науковою термінологією і ключовими поняттями в предметній галузі;

- володіння специфічними предметними методами і прийомами.

Під метапредметними результатами освітньої діяльності випускника школи розуміють:

- освоєні міжпредметні поняття й універсальні навчальні дії (регулятивні, пізнавальні, комунікативні та когнітивні);

- здатність до використання універсальних навчальних дій і міжпредметних понять у навчальній, пізнавальній і соціальній практиці;

- самостійність у плануванні та здійсненні індивідуальної і спільної навчальної діяльності та організації навчального співробітництва з педагогами й однолітками;

- здатність до побудови індивідуальної освітньої траєкторії;

- володіння навичками навчально-дослідної, проектної та соціальної діяльності.

Орієнтація на досягнення компетентностей задає принципово іншу логіку організації загальної освіти, а саме логіку вирішення завдань і проблем, причому не тільки і не стільки індивідуального, скільки групового, парного, колективного характеру. Відповідно перед учителем, якщо він під освітнім результатом розуміє компетентність учнів, постає завдання не примушувати, а мотивувати їх до тієї чи іншої діяльності, формувати потребу у виконанні тих чи інших завдань, сприяти отриманню досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до знань і до процесу їх отримання.

Крім того, педагогам слід звернути увагу ще на одну проблему. Адаптація освіти до потреб сучасного суспільства зумовлює пошук інноваційних методів отримання надійних оцінок навчальних досягнень. Учитель сьогодні повинен уміти конструювати нові педагогічні ситуації, нові завдання, спрямовані на використання узагальнених способів діяльності та створення учнями власних продуктів у ході засвоєння знань.

Висновки. Отже, у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти підкреслено, що результати навчання визначають вектор необхідних змін в освітньому процесі і саме вони є сполучною ланкою між освітнім процесом та системою оцінки результатів навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна цільова соціальна програма підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/561-2011-п>.
2. Концепція якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/school/manage/general/1342/>.
3. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень ; НАПН України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.)
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с. – (Серія «Бібліотека з освітньої політики»).
5. Конаржевский Ю. А. Менеджмент и внутришкольное управление / Ю. А. Конаржевский. – М., 2000. – 198 с.
6. Конаржевский Ю. А. Педагогический анализ учебно-воспитательного процесса и управление школой (для директоров и заместителей директоров школ) / Ю. А. Конаржевский. – М., 1997. – 362 с.

7. Лебедев О. Е. Качество – ключевое слово современной школы / О. Е. Лебедев. – СПб. : Просвещение, 2008. – 264 с.

8. Лебедев О. Е. Размышления о целях и результатах / О. Е. Лебедев // Вопросы образования. – 2013. – № 1. – С. 7-24.

9. Новый взгляд на грамотность : за материалами международного исследования PISA. – 2000, 2004. – 459 с.

10. Полат Е. С. Личностно ориентированный подход в системе школьного образования / Е. С. Полат // Дополнительное образование. – 2002. – № 4. – С. 24-39.

11. Словарь терминов по информатике. – М. : Наука, 1971.

Дата надходження до редакції: 08.12.2014 р.

УДК 316.46

Тетяна КАПУСТЕРИНСЬКА,

старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Миколаївського ОШПО, науковий кореспондент Української Академії Акмеологічних Наук

КРЕАТИВНИЙ ЛІДЕР ОСВІТНЬОЇ КОМАНДИ – КЕРІВНИК НОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФОРМАЦІЇ

У статті автором проведено аналіз наукових досліджень зарубіжних авторів стосовно визначення феномену лідерства та креативного лідерства, зроблено спробу узагальнити різноманітні тлумачення терміна «лідерство». Здійснено дослідження сутнісних ознак постаті лідера та особливості їх реалізації в сучасних умовах.

Ключові слова: лідерство, креативне лідерство, ключові чинники лідерства, управлінські компетентності, стратегічне мислення керівника.

В статті автором проведено аналіз наукових досліджень зарубіжних авторів стосовно визначення феномену лідерства та креативного лідерства, зроблено спробу узагальнити різноманітні тлумачення терміна лідерство. Здійснено дослідження сутнісних ознак постаті лідера та особливості їх реалізації в сучасних умовах.

Ключевые слова: лидерство, креативное лидерство, ключевые факторы лидерства, управленческие компетентности, стратегическое мышления руководителя.

In the article an author is conduct the analysis of scientific researches of foreign and domestic authors in relation to determination of the phenomenon of leadership, an attempt to generalize various interpretations of term leadership is done. Research of essence signs of figure of leader and feature of their realization is carried out in modern terms.

Key words: leadership, creative leadership, key factors of leadership, administrative to the competence, strategic vision of leader.

Постановка проблеми. Запорукою успішних змін у контексті рекультуризації школи є готовність освітніх лідерів не тільки розкривати творчий потенціал та виявляти потреби кожного вчителя, а й здійснювати постійний цілеспрямований вплив на педагогічний колектив. Лише за умов роботи в колективі як команді співробітники отримують значну самостійність, менше дотримується субординація. Стверджуємо, що лише на такій основі можлива спільна робота, яка носитиме конструктивний і творчий характер. Погоджуючись із твердженням англійської дослідниці А. Герріс, наголосимо, що творчість, зокрема її найвищий рівень – креативність, не може розвиватися в умовах маніпулятивного управління та конформістської лідерської практики, а тому головним завданням освітніх лідерів є створення творчої атмосфери та забезпечення необхідних умов для професійного розвитку вчителів.

Правильно керувати людьми, вести їх до успіху – це справжнє мистецтво. Ефективність використання сучасних ідей, що пов'язані з оновленням змісту навчально-виховної роботи, підвищення якості освіти залежить від професіоналізму тих, хто керує організацією. Як показала сучасна практика роботи ефективних британських шкіл, найважливішими лідерськими якостями стали готовність до співробітництва та здатність створювати ефективні лідерські команди («teacher teams», «leadership teams», «sitemanagement teams», «learning support teams»).

Управління людьми передбачає наявність спеціальних здібностей та задатків: характерних розумових та фізичних властивостей, а також особливих даних, що дозволяють мотивувати людей, спрямовувати та спонукати їх до виконання спільної